

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilno avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10— K
pol leta 5— „
četrt leta 2:50 „
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštne 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljna izvršenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštne.

IV. sestanek

avstr. jugoslov. naprednih učiteljskih abiturientov in abiturientk,

ki se bo vršil

dne 17., 18. in 19. julija 1913. v Ljubljani.

Program:

I. 17. julija:

1. Popoldne dohod in sprejem došlih gostov.
2. Ob 8. zvečer prijateljski sestanek vseh udeležencev na vrtu hotela »Tivoli«.

II. 18. julija:

1. Dopoldne ob pol 9. zborovanje v veliki dvorani »Nar. doma«: a) Otvoritev. b) Pozdravi. c) Referati.
2. Skupni obed na vrtu »Nar. doma«.
3. Popoldne ogled mesta in njegovih zanimivosti (izlet na Grad).
4. Ob 8. zvečer prijateljski večer, ki ga priredi na čast udeležencem »Slov. dež. učit. društvo« na vrtu hotela »Loyda«.

III. 19. julija:

1. Dopoldne ob pol 9. zborovanje v veliki dvorani »Nar. doma«: a) Referati (nadaljevanje). b) Zaključitev.
2. Skupni obed na vrtu »Nar. doma«.
3. Popoldne izkušnje pevskih zborov, ostali prirede izlet na Rožnik.
4. Zvečer ob 8. velik poslovilen večer v veliki dvorani »Nar. doma«: a) Koncert

(nastopi več pevskih zborov in solistov).
b) Po koncertu veselica s plesom in drugo prosto zabavo.

IV. 20. julija:

Razhod udeležencev.

OSREDNJI PRIPRAVLJALNI ODBOR.

Slovensko deželno učiteljsko društvo za Kranjsko

priredi v petek, dne 18. julija, ob 8. zvečer na vrtu hotela »Loyda«

velik prijateljski večer

na čast udeležencem IV. sestanka avstr. jugoslovanskih naprednih učiteljskih abiturientov in abiturientk. Pozivljamo napredno učiteljstvo, predvsem pa še naše člane, da s svojo udeležbo pokažejo, da z odkritosrčno iskrenostjo sprejemajo v svojo sredo te najmlajše naše tovariše.

ODBOR.

Degradirana šolska oblast.

S Koroškega.

Nedavno temu je ošabni ravnatelj Steinlechner, načelnik nemškega Schulvereina v Celovcu, izpregovoril javno sledeče značilne besede: »Die Lehrstellen

in Kärnten vergibt heute der deutsche Volksrat«.

Nemci, pijani same oholosti in požrešnosti, že ne vedo več, kaj bi počeli in govorili. Steinlechner se gotovo ni zavedal, kako je ponižal in blamiral c. kr. oblast — deželni šolski svet. Volksrat je torej vse,

c. kr. deželni šolski svet pa — ničla. Takih žalostnih razmer ni bilo ne pod Gobancem, ne pod Talletom. Ta dva sta bila vsaj toliko moža, da sta bila ona gospodarja v svojem uradu. In zdaj? C. kr. deželni šolski svet igra le vlogo ponižnega izvršitelja volje Volksrata. Ljudje, kakršen je Steinlechner, utikajo svoje predrzne nosove v stvari najvišje deželne šolske oblasti, ki ima po zakonu natančno začrtano nalogo, da svoje agende presoja objektivno in bi morala z vso energijo odklanjati take predrznosti, kar nas ogorča tembolj, ker so ravno sedaj na razpravi tri važne postojanke: Globasnica, Grabštajn in Št. Lenart. Termin razpisa je bil 16. februar, a stvar še ni rešena. Med kompetenti za ta mesta — na šolah, ki jih pohajajo izključno slovenski otroci — so Slovenci in nemčurji in celo trdih Nemcev je, ki so bili toli drzni, da so vložili prošnje. C. kr. deželni šolski svet v svoji omahljivosti pušča te važne stvari ležati, ker si jih ne upa rešiti. Na eni strani preti nemški Volksrat, ki bi rad spravil svoje rogovileže na lepa slovenska mesta, na drugi strani pa stoji mirno slovenski narod in — čaka na pravično, zakonito in naravno rešitev.

Toda gospodje hoče imeti med seboj svoje sinove, ne pa tujcev, ki ne razumejo otroka in ne poznajo značaja ljudstva. Narod ne mara ljudi, ki prinašajo le nesrečo in prepire in narodno pogubo njegove mladine. To ni naravno in tudi ne pedagoško. Nemci ne marajo Slovencev za učitelje, četudi poznajo nemščino pravilneje, nego Nemci sami. Tem manj se more zahtevati od Slovencev, da bi trpeli ljudi, ki niti ne razumejo njihovega jezika in še delajo zgago povrh. Nemce dajte med Nemce in prepričajmo vam jako radi tudi naše neznačajne in renegate. Slovence pa tja, kamor spadajo po pravici in po zakonu: med Slovence! Molčali ne bomo, govorili bomo, da se bo razlegalo po svetu. Struna na Koroškem je napeta do skrajnosti. Mera krivic, ki se gode našemu narodu je polna.

Kavalirji.

»Slovenec« z dne 3. julija je prinesel pod naslovom »Manire pouličnjakov« kratek in silno klavern zagovor, s katerim hoče dokazati, da sta nova nadzornika

Simon in Štrukelj res moža na pravem mestu. Svetuje jima, naj »vse klevete političnih sovražnikov poplačata z vztrajnim delom in s kavalirskim preziranjem puhlih zabavljic«.

Pod besedo »vztrajno delo« meni seveda le politično delo, zakaj le tako delovanje imajo klerikalci v časti, delo na polju šolstva pa jim je popolnoma postranska stvar in docela nepotrebno. Šole in omike se boje.

Posebno pa je klasičen drug način poplačila: kavalirsko preziranje. To je izključno klerikalna iznajdba, ki se je poslužuje vse od deželnega glavarja pa doli do zadnjega klerikalčka. Res, silno kavalirski so postali naši nasprotniki! Česar ne morejo utajiti ali dokazati, da ni res, pa kratkoma prezirajo. Tako dela sam deželni glavar, ki vsa teža očitanja Kamile Theimerjeve kavalirsko prezira, da siravno ga ona nujno pozivlja, naj ovrže njene trditve pred sodiščem. Vse naročene zaupnice ne bodo ovrgele niti ene njene trditve — le sodišče je za to kompetentno.

Tudi naši Slomškariji so poklonili svojima tovarišema Simonu in Štruklju v »Sl. Učitelju« in na svojih zborovanjih par takih zaupnic. Sedaj je pripaljal še »Slovenec« in jima nasvetoval, naj vse »klevete« kavalirsko prezirata. Da, da, gospoda! Kavalirsko preziranje je lahko in ceno, dokazi pa so težki in dragi, poleg tega pa še silno nevarni, če se ne posrečijo. Deželni glavar se je skrtil za plašč kavalirskega preziranja z motivacijo, da se mu ne zdi častno boriti se proti ženski. Gospodje, mi smo pa možje, ki nimamo povoda prizanašati drug drugemu, kamo li da bi očitanja kavalirsko prezirali. Na noge torej, na odkrit boj z »uma svetlim mečem«! Le bosopet polhlačar se skriva za plot kavalirskega preziranja in nas v maniri pouličnjakov nahruli s smrkavcem. Oprostite, gospodje kavalirji — ti izrazi niso baš kavalirski, pa nabrali smo jih v vašem dičnem zagovoru! »Slovenec« piše dalje: »Če sta nadzornika Simon in Štrukelj tako slabiča, da bi morala menda še enkrat začeti s prvim letnikom pripravnice, bosta tem preje doslužila.« Vous êtes dans le vrai, gospodje kavalirji, le žal, da se to ne bo zgodilo, ker pri vas je dobro vse in vsak, da le trobi v vaš rog, ne ozirajte se na zmožnost dotičnika. S prvim

LISTEK.

Nagrobni govor pokojnemu tovarišu Lovro Letnarju.

Govoril Tomo Petrovec.

Umrli je mož! — Ne ni umrl!
Oči le časne je zaprl,
da se po trudu in po boji
oddahne v blaženem pokoji.

Te besede pesnikove so mi silile v spomin, ko mi je došla pretožna vest, da si, dragi mi Lovro, dobojeval življenja boj. Takoj nato so tožno zadoneli zvonovi, nanašajoč župljanom mengeškim, da je nehalo biti srce moža, onega blagega moža, ki so mu dolgo vrsto let izročali svoje najdražje — svojo mladino.

Ko si pred malo meseci našemu nenadoma umrlemu tovarišu govoril ginljivo slovo, govoril, kot je bilo dano le Tebi, pač nisi mislil, da boš ti prvi izmed navzočih tovarišev, za katerim se bodo zaprla groba vrata. Še manj pa sem takrat mislil jaz, da bo meni pripadla težka naloga, govoriti Tebi nagrobni govor. V resnici tež-

ka naloga, zakaj od onega dneva, ko sva si pred mnogo leti prvič segla v roko, ko sem gledal prvič v Tvoje prijazne, odkrite oči, si mi bil zvest tovariš, si mi bil vdan prijatelj, da, še več, bil si mi vzor! Kadarkoli so me trle skrbi življenja ali me zadevali udarci usode, vselej sem se zatekel zaupno k Tebi in nikdar nisem zapuščal nepotolažen Tvojega doma.

in sedaj Te ni več! — Zapustiti si moral ljubečo Te soprogo, ki si ji bil vsa sreča njenega življenja, zapustiti sina, ki se Te je oklepal z resnično otroško ljubeznijo, zapustiti od toge potrte sorodnike in žalujoče nas tovariše, zapustiti si moral ljubljeno mladino, za katero si živel in delal do zadnjega diha. Kot vojaka na bojišču iztrgala Te je kruta smrt iz toli priljubljenih Ti šolskih prostorov, zato smem trditi o Tebi:

Kar sil Ti dalo je nebo,
posvetil ti si vse mladini,
posvetil vse si domovini.

Zato pa, draga mladina, nikdar ne pozabi preblagega svojega nadučitelja! Uverjen sem, da bo marsikateri Tvojih bivših učencev in učenk v poznejših letih, ko bo spoznal težo življenja, obstal ob

Tvojem grobu; nehoti mu bo klonila noga, in zmolil bo iskreno molitev za dušni mir onega, od katerega je prejel nebroj zlatih naukov.

Torišče Tvojega vestnega delovanja je bila šola. Marljiv kot čebelica, natančen in skrajno vesten v izpolnjevanju svojih dolžnosti, ostaneš nam tovarišem nepozaben vzor. Smelo rečem:

Umrli je mož!
Kje tak je še med nami,
kot on, ki spi v prezgodnji
groba jami?

A mi tovariši:

Pomnik postavimo mu tak,
da slednji skuša biti mu enak!

Da Tvoje vzorno delovanje ni ostalo prikrito merodajnim krogom, o tem priča množica pohvalnic, ki so Ti jih pripoznale šolske oblasti, bil si pa pred leti imenovan tudi c. kr. okrajnim šolskim nadzornikom, ter Ti je bilo skozi šest let v skrb izročeno šolstvo kamniškega okraja. Kako Te je ljubilo in spoštovalo učiteljstvo, dokazuje pač dejstvo, da Te je volilo opetovano svojim zastopnikom v c. kr. okrajnem šolskem svetu in si letos že 29. leto zastopal naše in šolstva koristi.

Najvišje priznanje Tvojega neumornega dela pa je bil zlati zaslužni križ s krono, s katerim Te je odlikovalo Njegovo Veličanstvo. Bil si edini izmed kranjskega učiteljstva, ki si bil imejitelj tega najvišjega odlikovanja. Poleg vseh priznanj, ki so Ti došla od raznih strani, pa si bil ponižen in skromen do skrajnosti, o čemur pač najbolj priča to, da nisi tega najvišjega odlikovanja nikdar javno pokazal, da nisi zaslužnega križa nikdar na prsi pripel!

Nenamodestna je vrzel, ki jo zapuščaš v naših vrstah, zato nam ostaneš nepozaben.

Pretke naj grob Ti gosta trava,
nad njim naj kamen se zdrobi,
a v vek ne mrakne Tvoja slava,
Tvoj duh med nami v vek živi!

Truplo Tvoje počiva zdaj mirno v zemlji domači, Tvoj duh pa plava nad nami in biva vrh višave jasne.

kjer ni mraku, kjer ni noči;
kjer solnce sreče Ti ne vgasne,
resnice solnce ne stemi.

In zdaj, nepozabni nam Lovro, zadnjič: Zbogom! Duša zlata, počivaj v miru!

letnikom menda jima ne bo treba pričeti, ali položila naj bi v dokaz njih zmožnosti vsaj izpit iz ene ali druge skupine za meščanske šole. Potem bi pač lažje kavalirsko prezirala vse klevete in bi nam dala najlepši odgovor in pojasnilo glede njih zmožnosti. Sploh pa bi bilo le žele, da bi imeli nadzorniki vsaj nekoliko več študij, nego mi preprosti — laiki, na katere gleda večina nadzornikov z nekakim pomilovanjem in daje rada čutiti svojo mogočnost in visoko naobrazbo, ne vedoč, da pokažejo morebiti ravno v takem slučaju največkrat svojo intelligence faible.

Pa pogledimo, kakšne so bile naše klevete in manire pouličnjakov! Trdili smo, da je nadzornik Simon silno nervozen in zaradi tega ne sodi na to mesto. O izvrševanju njegove službe bi vedeli kolegi Novomeškega okraja marsikaj povedati. Partedenska služba ga je bila že tako utrudila, da je moral na daljši dopust. Možno sicer čez 25 let službe, je precej tih, časih tudi previdno molči, da ne ustrelj kakega kozla, a pri tem — se croit supérieur a tous les autres.

Štrukelj je pa še mladenič. Postaviti na tako važno mesto človeka, ki ima jedva deset let službe in jako plitvo izobrazbo, tega so zmožni le ljudje, ki plačujejo resnično in dokazana fakta s kavalirskim preziranjem. Mari ni vse to resnica, kar smo pisali o Štruklju? Mari boste kavalirsko prezrli tudi dokazano dejstvo, da je Štrukelj postal nadzornik le zaradi pritiska klerikalcev in posredovanja deželnega glavarja samega? Ali pojedete s kavalirskim preziranjem tudi preko mnenja naučnega ministra samega? Govorite, kavaliriji!

Naš boj ni zahrbtn in pouličnjaški, temveč odkrit in stvaren. Ponovno in z vsem poudarkom konstatiramo suho dejstvo, da Štrukelj s svojimi plitvimi predstudies in maloletno prakso ni sposoben za nadzorniško mesto, na katero ga je spravil le grozovit pritisk klerikalnega aparata na vlado.

Tega omalovaževanja, katerega ste s tem imenovanjem prizadeli slovenskemu šolstvu, vendar ne boste kavalirsko prezrli, temveč nam dali jasen in točen odgovor, kakor se spodobi — kavalirjem!

Statistika srednjih šol na Slovenskem in v Istri.

Po letnih izveštjih.

Splošen pregled.

V ozemlju, kjer prebivamo Slovenci, je bilo v šolskem letu 1911/12 32 srednjih šol s 354 razredi, 11.845 javnimi in 345 privatnimi učenci in učenkami. Gimnazij je 22, realk 9, en zavod (deželni italijanski v Pazinu) pa ima prve štiri razrede realno-gimnazijske smeri, višje tri razrede pa realne. Izmed gimnazij je ena (Beljak) na prehodu iz humanistične v realno, tri so realne (dve italijanski: Pazin in Pulj, ena hrvaška: Volosko-Opatija), na 4 gimnazijah pa obstoje paralelke realnogimnazijske smeri (nemške v Celovcu in Trstu, italijanske v Gorici in Trstu).

V celem je bilo 212 humanistično-gimnazijskih razredov s 6641 učenci, 34 realno-gimnazijskih razredov s 1160 učenci in 108 realnih razredov s 3389 učenci. Na Kranjskem in Spodnjem Štajerskem ni nič realno-gimnazijskih razredov, na Koroškem jih je 10, vsi ostali so na Primorskem, zlasti z italijanskim učnim jezikom jih je 17.

Celotno število gimnazijcev v tem ozemlju je bilo koncem šolskega leta 1909/1910: 6831, leta 1910/1911: 7249, naraslo za 6,12 %, v letu 1911/1912 pa: 7692, naraslo za 6,11 %.

Iz umetniškega sveta.

Novi Akordi.

Letošnja tretja številka »Novih Akordov« je posvečena spominu Josipa Kocjančiča, rano umrlega in hitro pozabljene skladatelja, čigar preproste pesmi so svojčas odmevale širom sloveskih dežel. Lepi moški zbori »Slovo« s svojim nenaravnim koncem, »Oblačku« z bariton- in tenor-soli ter mazurka »Danes tukaj, jutri tam« so bili udomačeni malodane pri vseh pevskih društvih, nič manj po Kocjančiču harmonizirane slov. narodne pesmi.

Ker je Kocjančič ob svojem času tudi mnogo koristil glasbenemu življenju zlasti na Goriškem, je lepo in hvalevredno, da se je 35letnica njegove smrti spomnilo uredništvo »Novih Akordov« in je v svoji Književni prilogi v štirih zanimivih člankih iz peres dr. Kreka, dr. A. Ferjančiča in Janka Lebara podalo zgodovinsko važne podatke o življenju, šolanju, glasbenem delovanju in zapuščini pokojnega Kocjančiča. Zlasti temeljita in z vestno natančnostjo ter s pravično in odkritosrčno sodbo je pisana urednikova ocena o umetniški vrednosti Kocjančičevih skladb.

Število realcev ne le, da ni v istem razmerju naraslo, ampak je v zadnjem letu celo padlo, leta 1910/1911: 3406, leta 1911/1912 pa 3389, torej za 0,5 % manj. Padanje števila realcev se lahko razlaga nekoliko z ustanovitvijo realnih gimnazij in z otvoritvijo paralelke tega tipa na starih gimnazijah.

Iz naredbenega lista c. kr. ministrstva za bogočastje in nauk se vidi, da je število gimnazijcev letos naraslo za 589, realcev pa za 320. Vendar definitivni prirastek letos ne bo znaten, ako ga bo sploh kaj, ker približno toliko dijakov med letom izstopi.

Na Kranjskem je leta 1911/1912 na 10.000 prebivalcev prišlo 43,8 gimnazijcev in 13,8 realcev, skupaj 57,6 srednješolcev, na Spodnjem Štajerskem 26,0 gimnazijcev in 5,9 realcev, skupaj 31,9, na Koroškem 26,3 gimnazijcev in 9,9 realcev, skupaj 36,2, na Primorskem 34,8 gimnazijcev in 23,4 realcev, skupaj 58,2. Za vse v državnem zboru zastopane kronovine pride letos na 10.000 prebivalcev 37,9 gimnazijcev in 17,4 realcev, skupaj 55,3 srednješolcev. Kranjsko ima relativno več gimnazijcev, nego je povprečno v celi državi, Primorsko več realcev. Relativno število srednješolcev je na Kranjskem in Primorskem večje nego povprečno v celi državi, največ zaradi velikega števila nemških in italijanskih dijakov, na Koroškem in Spodnjem Štajerskem pa je manjše zlasti zaradi majhnega števila slovenskih dijakov.

Na teh srednjih šolah je poučevalo 658 učnih oseb za glavne ali obvezne predmete, in sicer 481 ravnateljev, definitivno in provizorno nameščenih profesorjev ter 177 suplentov in asistentov.

Največ učencev (911), učiteljev (39) in razredov (23) je imela gimnazija v Gorici, iz katere bi se lahko napravili 3 zavodi, kar se bo v doglednem času menda tudi zgodilo. Najmanj javnih učencev med popolnimi gimnazijami je imela nemška v Ljubljani (149), tik za njo je bila gimnazija v Kočevju (157), potem hrvaška v Pazinu (160). Vsaka teh osemrazrednih gimnazij je imela manj učencev nego samostojni gimnazijski razredi z nemško-slovenskim učnim jezikom v Celju v štirih razredih (165), nemška gimnazija v Pulju pa samo 2 več (167). In vendar ni mogoče doseči razširjenja teh celjskih razredov v popolno samostojno gimnazijo. Zdaj so ti razredi samostojni samo v pedagoškem oziru, administrativno pa spadajo pod ravnateljstvo celjske velike gimnazije.

Najmanj učencev na enega učitelja je prišlo v Kočevju (8,7), potem na nemški gimnaziji v Pulju (9,3), na hrvaški gimnaziji v Pazinu (9,4), na nemški realki v Pulju (10,4), na nemški gimnaziji v Ljubljani (11,5) itd. Najmanj javnih učencev v enem razredu je bilo na nemški gimnaziji v Ljubljani (povprečno 18,6), potem v Kočevju (19,6), na hrvaški gimnaziji v Pazinu (20), na nemški gimnaziji v Pulju (20,9), na tamošnji nemški realki (22,1) itd. Na teh zavodih so torej vladale najugodnejše razmere za uspešen pouk.

Najvišja povprečna števila v obeh ozirih izkazuje med gimnazijami goriška, med realkami v enem oziru nemška v Trstu, v drugem pa prva italijanska v Trstu (v Vodovodni ulici). Na gimnaziji v Gorici sta dva slovenska oddelka I. razreda imela v začetku leta 157 javnih učencev, torej toliko, kakor cela kočevska gimnazija. In teh 157 učencev se je stlačilo v dva oddelka, čeravno jih je bilo skoro preveč za tri oddelke. Potem ni čudo, da je iz enega teh oddelkov med letom izstopilo 14, iz drugega pa celo 20 učencev — več ko četrtina. Tako so prejšnja leta postopali s slovenskimi

V zvezkovem glasbenem delu zavzema največ prostora Vasilija Mirka »Romanca« za klavir. Slovenski boljši pianisti se izvajanju domačih skladb trdovratno ogibljejo. Morda imajo vzrok zato, morda so jim premalenkostne. Tudi dr. G. Krekov bič ne pomaga! — V predzadnji številki smo pogrešali Adamiča. Sedaj nam je podaril otroško pesemco »Jezdec«. Adamič je ljudskošolski učitelj; pozna otroško dušo in zna z njo govoriti tudi v glasbi. Dokazal je to v številnih »Otroških pesmih«, ki so deloma objavljene v prejšnjih letnikih »Novih Akordov«. Škoda, da je malo malčkov, ki bi »Jezdec« lahko peli. Njegov glasovni obseg jaha previsoko, tudi čez linijski sistem. Sicer pa lučkani pesemci srečo na pot! — Zborom povsod pišati je silno težko. Dr. Kimovčev objavljeni moški zbor bo za srednje izvežbane zборе. Dasi je lepše težjo nalogo častno rešiti, so vendar tako redki pevovodje, ki bi si upali nad količjak težje, pa vendar s primernim trudom izvedljive zборе. Še v metropoli čutimo to, da molčim o pevovodjih podeželnih pevskih društev. Vse premalo korajže in energije, zato pa timveč starih nazorov! Na hitro sorto in brez truda seveda tudi z dr. Kimovče-

oddelki v Mariboru, kjer je leta 1899. bilo v enem slovenskem oddelku I. razreda 80, naslednja leta pa 72, 72, 73, 64 učencev. Bolje bi bilo določiti »numerus clausus« ter sprejeti določeno število najboljših učencev izmed prijavljenih. Vsaj s temi bi se moglo uspešno delati v šoli.

Jako pojema poset idrijske realke; v šolskem letu 1909/1910 je imela 243 dijakov, 1910/1911 209 javnih in 11 privatnih, lani 174 javnih in 12 privatnih, letos že samo 158 učencev. Vzrok je iskati deloma v šolnini, ki se je uvedla s podržavljenjem, dočim prej mestna občina ni pobirala šolnine. Drugi vzrok pa je ustanovitev novih slovenskih gimnazij, kakor v St. Vidu in zlasti slovenskih oddelkov v Gorici. Iz zadnjega vzroka pojema tudi število slovenskih in italijanskih dijakov na goriški realki. (Dalje.)

Okrajna učit. konferenca.

Z Goriškega.

Dne 30. junija je imelo učiteljstvo goriškega okraja svojo uradno konferenco pod predsedstvom okrajnega šolskega nadzornika dr. Pavlina s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo in opazke c. kr. okrajnega šolskega nadzornika.

2. »Laž v šoli«, predavata nadučitelj Anton Vodopivec in učiteljica Amalija Jelškova.

3. V koliko je potrebna slovnica pri pouku materinega jezika? Predava nadučitelj Ivan Kunc in učiteljica Ernesta Skočirjeva.

4. Poročilo knjižnega odseka.

5. Volitev tega.

6. Volitev stalnega odbora za prihodnjo konferenco.

7. Morebitni predlogi in nasveti.

Konferenca so se udeležili: c. kr. namestniški svetnik — predsednik c. kr. okrajnega šolskega sveta Rebek, ravnatelj obeh učiteljskih Bežek in Žnidaršič z mnogimi profesorji in učitelji obeh zavodov, člani c. kr. okrajnega šolskega sveta Marinič, Pavlica in Čerinc, nekoliko duhovnikov-veroučiteljev in vse učiteljice ter vsi učitelji v okraju in mnogi izven okraja.

1.

C. kr. okrajni šolski nadzornik doktor Pavlin pozdravlja s toplimi besedami prej našete, a posebno gospoda c. kr. namestniškega svetnika Rebeka, ki ga slika kot vnetega prijatelja šolstva in učiteljstva. V daljšem lepem govoru se je gospod namestniški svetnik zahvaljeval za ta pozdrav in lepo orisal svojo ljubezen do ljudskošolskega učitelja (?). Nadzornik dr. Pavlin se je spomnil prerano umrlega nadebudnega tovariša Hojaka ter blagopokojnega Beleta, v katerih spomin je vse učiteljstvo stalo in žalostnih src vzkliknilo »Večnaja pamjat!«

Nadzornikovo poročilo je bilo poučno s posebnim ozirom na pravilno uradno poslovanje šolskih vodstev, sestavo urnikov, popraviljanje šolskih poslopj in učil, o šolskem obisku, o izšolanju nad 14 let starih učencev (§ 95 š. in u. r.) itd. Učiteljstvo je takoj spoznalo, da se je njegov šef že uživil v svojem novem poklicu, dasi ga še ni mogel nadzorovati zaradi preobilnih uradnih poslov v c. kr. okrajnem šolskem svetu.

2.

Predavanje »Laž v šoli« je bilo zanimivo, v kolikor se je oziralo na predavateljeve izbrane zglede iz šolske prakse. Nepotrebni citati iz »Slov. Učitelja« so predavanju bolj škodili nego koristili. Tudi učiteljica Jelškova je dokazala, da z jasnim očesom opazuje otrokovo dušo in domaćo vzgojo naših kmetijskih staršev.

»Oblačkom« ne pojde, študiranje in izvajanje pa za služi. Kdor je seveda še da-aj v »Kocjančičevem času« in v »Aljaževi dobi«, se ga ne bo lotil.

O pomenu in koristi »Novih Akordov« za slovensko glasbeno življenje smo na tem mestu že tolikrat pohvalno pisali, da je vsaka beseda odveč. Želimo le, da se krog listovih naročnikov pomnoži in pomaga prepotrebni delu do novih uspehov! —ec.

V slovenskem deželnem gledališču

je po končani letošnji sezoni igral nekaj časa Kino-Metropol, dokler ni predstav prepovedal deželni odbor z motivacijo, da so se gledalcem nudile nemoralne slike. Kaj bo z gledališčem v jeseni, še nihče ne ve. Pripovedujejo, da ga prevzameta mestna občina in deželni odbor. Vodstvo nameravajo poveriti Ignaciju Borštniku iz Zatreba. —ec.

Posebnost.

Ljubljana, kulturno središče Slovencev, letos nima svoje slovenske godbe. »Slov. Filharmonija« je na počitnicah in morajo društva za svoje veselice naročiti godbo iz Kranja, Škofje Loke in Domžal. Smo res že daleč prišli! —ec.

Vnela se je živahna debata. Gospod ravnatelj Bežek je poudarjal potrebo takozvane konvencionalne laži in podprl to z zgledi iz praktičnega življenja. Iz obeh referatov nismo nič slišali o šolski kazni za laž, kar je za pobiranje in boj proti laži največjega pomena za ljudskega učitelja. Mnogi tovariši so bili pripravljeni na to debato, a so jo opustili, ker je neki tovariš »krepko« zlasal pedagoškega pisatelja Försterja in s tem prekinil debato v najlepšem razvoju. Škoda!

Sola mora napovedati odločen boj proti laži, potrebno bi bilo, da bi spretna pedagoška roka napisala za to primerno navodilo.

3.

Tovarišica Skočir in tovariš Kunc sta spretno izvršila svojo nalogo in poudarjala v smislu jezikovnih vadnic važnost slovnikega pouka. Stvarna debata je podala učiteljstvu marsikatero zlato zrno, ki mu obrodi obilen sad v korist našega lepega materinskega jezika. Za mnoga navodila je učiteljstvo hvaležno gospodu ravnatelju Bežku. Najprimernejšo ročno knjigo pa imamo v dr. Bežakovem »Posebnem ukoslovju slovenskega učnega jezika v ljudski šoli.« I. in II. del, izdala Slovenska Šolska Matica v letih 1906 in 1907. Vsak učitelj naj jo temeljito preštudira, in njegov pouk v šoli gotovo pomnoži jezikovno znanje naše mladine. Boj italijanskim tujkam, psovkam in kletvinam je tu ravno pri tem pouku popolnoma utemeljen posebno v bližnji okolici goriškega mesta in Brdih.

4.

Knjižnični odsek je spal spanje pravičnega, ker ni imel vse leto nobene seje in nikakega posvetovanja. Umljivo je to, ker vsak delavec je vreden primerne plačila in brez tega se naveliča tudi idealna učiteljeva duša mučnega robotanja. Učiteljstvo goriškega okraja ima tri knjižnice, namreč v Gorici, Ajdovščini in Kanalu. Sklenilo se je, da se vse združi v eno v Gorici, kjer bo knjižničar izposojeval knjige uradno potom c. kr. pošte na pismene uradne dopise vsega učiteljstva v okraju. Za knjižnico se je nabralo tudi nad 4000 K denarja, ki je obrestno naložen v posojilnici. Določilo se je, da se morajo vsako leto porabiti za primerne pedagoške in znanstvene knjige vse obresti te glavnice.

5.

Izvolil se je soglasno zopet stari odbor, ki pa gotovo v tekočem letu dokaže svojo sposobnost za povzdigo okrajne učiteljske knjižnice (tovariši Lavrenčič, Kavš, Krsnik, Verč).

6.

Tudi stalni odbor ostane dosedanji (Medvešček, Lavrenčič, Furlani, Zorn).

7.

Tovariš Reja se je potegoval za dvakratno semestralno razdelitev šolskih izveštij, a učiteljstvo je z večino sklenilo ravnati se po tozadevnih predpisih in ohranilo štirikratno razdelitev, ker je vendar primernejše, da se večkrat obvesti starše o napredku njih otrok.

Tovariš Bandelj je predlagal pospeševanje sadjarstva, kar je sprejela tudi konferenca soglasno. Tovariš Križman je po daljši debati udeležil predlog, da se mora uvesti v vse šole našega okraja Widrovo »Moje prvo berilo« in Schreiner-Hubadovo berilo.

8.

Okrajni šolski nadzornik Pavlin je zaključil konferenco, se zahvalil vsemu učiteljstvu za sodelovanje in sklenil s trikratnim klicem »Slava!« na presvetlega vladarja kot najvišjega zaščitnika šolstva in učiteljstva.

Predsednikov namestnik, starosta učiteljstva, Lavrenčič, se je zahvalil v imenu konferenčnih članov okrajnemu nadzorniku dr. Pavlinu za spretno vodstvo te konference z željo, da bi obrodila mnogo sadu za povzdigo šolstva in učiteljstva goriškega okraja.

Ravnatelj Bežek je sporočil, da je v pogovoru z deželnim šolskim nadzornikom doznal, da se ustanove na ženskem učiteljskem dva počitniška tečaja za pouk v risanju na ljudskih šolah pod vodstvom priznanega strokovnjaka prof. Gwaiza, ako se oglasi za vsak tečaj najmanj 20 učiteljev.

Mnogo učiteljstva se je udeležilo skupnega banketa z nadzornikom in nekimi udi c. kr. okrajnega šolskega sveta vred v hotelu pri »Zlatem Jelenu«, kjer je bilo prav izvrstno postreženo, kar naj priporoča ta nanovo urejeni hotel vsemu učiteljstvu in njegovim prijateljem.

Zahajajte samo v lokale, kjer imajo na razpolago naš list!

Šolske potrebščine Marija Tičar

vseh vrst priporočaj cenj. učiteljstvu in sl. šolskim vodstvom

trgovina s papirjem in galanterijo
Ljubljana, Sv. Petra cesta šte. 26
(nasproti „Zlate kaplje“.)

Zaloga Grubbauerjevih in Slatnarjevih zvezkov ter vseh priprav za obrtno-nadaljevalne šole.

Cene nizke! Postrežba točna!

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Šaleško učiteljsko društvo je zborovalo v četrtek, dne 3. julija t. l., v Št. Janžu na Vinski gori. Udeležba je bila prav povoljna, kar je nas razveselilo tem bolj, ker smo zborovali tokrat že popolnoma na periferiji našega okraja. Ker se zadnjima zapisnikoma ni ugovarjalo, sta se odobrila. Nato so se rešili razni dopisi, kakor oni Zveze, zadevajoč znane resolucije za regulacijo naših plač, ki bi se naj predložila pri vseh letošnjih uradnih konferencah. Sklenili smo, da stopi v sivo enotnega postopanja načelnik tov. Koropec v dogovor z načelnikom Slovenjgraškega in Marnberškega učit. društva. — Widrove nove začetnice ne moremo priporočati, ker je na Štajerskem obče ne poznamo. Umestno bi bilo, da se pošlje vsaj načelnikom okraj, učiteljskih društev, v pogled. — Prošnji Zaveze glede podpore za njeno letošnje slavnostno zborovanje se ugotovi in dovoli 10 K! — Pročilo o letošnjem zborovanju Zveze v Celju odpade, ker smo obširno čitali že v Tovarišu. Nato sta se volila kot dva delegata za letošnje Zavezino skupščino tovar. Koropec in Kranjc. Tudi smo določili, da se volijo pri letošnji uradni konferenci: a) v stalni konferenčni odbor tovariša Koropec in Trobej, b) v knjižni odbor okraj, učiteljske knjižnice pa tovariši: Koropec, Trobej, Lukman in Košutnik! — Enoglasno smo sklenili, da postavimo v konferenčni temi kot prvo točko to-le tezo: »Glavna ovira učiteljske avtoritete je z ozirom na vedno naraščajočo draginjo silno slabo gnotno stanje učiteljevo.« Končno moram še omeniti, da smo v Št. Janžu bili gostoljubno sprejeti in smo zborovali — tokrat pa s šopki na prsih, sedeči ob mizi okrašeni s kito nežnega cvetja! Hvala gre naši vrli tovarišici in tovarišu iz Št. Janža. — ik.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj je zborovalo dne 3. julija v Ptuiju. Udeležilo se je zborovanja nad 30 društvenikov. Po predsednikovem pozdravu posebno na tovariša Jožefa Puhra, od Sv. Marka in Cirila Vobiča, od Sv. Barbare, ki sta pristopila k društvu, so se prečitali in rešili dopisi. Kot recenzenti K. Widrovega »Moje prvega berila« za uradno konferenco se izvolijo tovariši Ivan Kaukler, Valentin Kajnih, Mirko Lešnik. Učiteljskemu društvu za postojnski okraj se čestita k slavju 25letnice. — O Zvezinem zborovanju v Celju je temeljito predaval tovariš Anton Ogorelec, za kar se mu je predsednik presrečno zahvalil, posebno ker društveniki izvedo iz takih predavanj več, kakor se more pisati po časopisih. — Tovariš Ivan Farkaš je podal mizgaje o svojem referatu, zadevajoč šolski vrt. Ti obsezajo sledeče 4 glavne točke: 1. Oblast ima poskrbeti pri vsaki šoli za šolski vrt! 2. Naobrazba na učiteljski budi temeljita! 3. Šolskemu vrtnarju se ima poskrbeti za sredstva v svrhu gojitve šolskega vrta. 4. Delo učencev v šolskem vrtu bodi primerno njihovim stopnjam! — Tovariš Ivan Kaukler se je pri svojem referatu o uvedbi šolskih zvezkov strogo držal predpisov ter priporočal uvedbi malo vrst, a ozirati se na kakovost papirja in solidnost. — Obema predavateljema se predsednik presrečno zahvali. — Za Zavezino zborovanje se volijo delegatoma tovariši: Anton Ogorelec, Mirko Lešnik, kot namestnik Alojz Selinšek. — K.

Jubilej Zaveze.

Jubilejno leto »Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev«. Kakor znano, nastopilo je za jugoslovansko napredno učiteljsvo jubilejno leto, v katerem slavi naša »Zaveza« svojo 25letnico. Da se proslavi ta jubilej v Ljubljani v danih razmerah najdostojnejše in najčastnejše, to je namen slovenskega naprednega učiteljskega društva. V dne 6., 7. in 8. septembra naj se javno pokaže, da še krepko živi napredna misel med slovenski učiteljski svet in da je ni šile, ki bi jo učitelja. Ustanovil se je v ta namen pripravljajni odbor, ki si je zadal nalogo, preskrbeti vse potrebne za slavnostne dni. Toda svesti si ogromnega dela, ki se pojavi pri taki priliki in bi ga sam ne mogel zmagati, je nasvetoval in določil v to potrebne odseke, ter sklenil pozvati k sodelovanju kolikor mož tovariših in tovarišev iz Ljubljane in dežele. Prepričani smo, da se bodo posamezniki zavedali svoje dolžnosti in se radevolje odzvali vabilu priprav-

ljalnega odbora. Prva seja pripravljajnega odbora, pri kateri se bodo dala navodila posameznim odsekom, bo v nedeljo 13. t. m. ob desetih dopoldne v Učiteljski tiskarni.

Književnost in umetnost.

»Glasbena Matica« v Ljubljani javlja svojim članom in vsem slovenskim pevskim društvom, da je priljubljena dr. Schwabova skladba »Zlata kanglija« za mešan zbor s spremljevanjem klavirja in harmonija ravnokar v tisku izšla. Ta vesela, sveža, ljubezniva skladba se je tako priljubila, da društva po njej povprašujejo in jo žele izvajati. Ona društva, ki hočejo to delo — ki se je v Matičnih koncertih v Ljubljani, v koncertu podružnice v Trstu, po »Celjskem pevskem društvu« v Celju in po izobraževalnem društvu na Jesenicah z najlepšim uspehom izvajala — v svojih nastopih izvajati, jo lahko naroče pri »Gl. Matiči«. Izvaja se lahko s spremljevanjem klavirja ali harmonija ali pa orkestra. Partiture 3 K. Gasovi za zbor se dobivajo, orkestralna partitura in orkestralni glasovi pa izposojujejo s skladateljevim dovoljenjem pri »Gl. Matiči« v Ljubljani. Članom se dopošlje ta skladba skupno z muzikalijami, ki so namenjene za društveno leto 1913/14. Člani dobijo poleg te skladbe klavirsko partituro — ene najlepših in najvrednejših skladb slovenske moderne glasbe: Anton Lajovičev »Gozdna samot«, ki je zložena za ženski zbor in orkerster in ki se je pred. 9 leti in v pretečni koncertni seziji z največjim uspehom izvajala v Matičnih koncertih — ter se ženskim zborom v izvajanje najtopleje priporoča. Kot tretje delo dobe člani malo zbirko moških in mešanih zborov, med njimi prav lepe »Tri večerne pesmi« Adamičeve, izvrstno in efektno Schwabovo »Še ena«, dramatično balado za moški zbor: Michlov »Atila in ribič« in druge. V tisku so dalje: Koroške slovenske narodne pesmi Švikaršičeve in pripravljaja se tudi znamenita izdaja narodnih pesmi beneških Slovencev. Muzikalije »Gl. Matice« za leto 1912/13.: »Album 25 slovenskih pesmi za gosli« in trije znameniti samospevi Devovi: Snegulčica, Pastirica, Kanglica, se ravnokar razpošiljajo. Naročajo se lahko kar po dopisnici pri »Glasbeni Matiči«. — »Glasbena Matica« dalje javlja, da sta najpriljubljnejša dva zvezka Bajtukovi slovenskih narodnih pesmi, ki sta bila že dvakrat razprodana, zopet izšla v tisku. Slovenska pevska društva in oni, ki so po tej razprodani zbirki povpraševali, jo lahko naročijo pri »Gl. Matiči« v Ljubljani ali po knjigarlah. — Odbor »Glasbene Matice«.

Srednješolski vestnik.

** Na c. kr. I. državni gimnaziji se je šolsko leto sklenilo v soboto, 5. julija. Uspehi so vobče prav dobri. Izvestje pričuje spis dr. J. Debevca: »Grška drama«. Koncem šolskega leta je bilo na gimnaziji 658 dijakov in dijakinj. Z odličnim uspehom je od teh končalo šolsko leto 139, sposobnih z dobrim uspehom 388, vobče sposobnih 26, nesposobnih 67, ponavljajna izkušnja je dovoljena 33, nerazredovanih jih je ostalo 5.

** Na c. kr. II. državni gimnaziji v Ljubljani so šol. leto sklenili v soboto. Za vod je obiskovalo 407 dijakov, po večini iz Kranjske, in sicer največ iz Ljubljane (195). Po jeziku je bilo 396 Slovencev, 6 Hrvatov in 5 Čehov. Po veri 406 katoličanov in 1 protestant. Najmlajši po starosti je štel nekaj čez 10 let, najstarejši nekaj 23 let. Večina je bila v dobi 14 let. Za vstop v višji razred je z odliko sposobnih 34, sposobnih z dobrim uspehom 252, v obče sposobnih 31, nesposobnih 67, ponavljajna izkušnja se je dovolila v 17 slučajih, nerazredovanih je ostalo 6. Splošen uspeh je skoraj do pičice in številke isti kakor preteklo leto, le da je bilo tedaj devet dijakov manj na zavedu. Reči smemo, da je splošen uspeh zadovoljiv. Poleg ravnateljevega poročila nadaljuje v izveščju prof. Ivan Maselj po dr. Ivanu Trtniku započeti »katalog učiteljske knjižnice« (IX. in X. oddelek). Na drugem je zapisal prof. Jos. Bučar spominsko črtico »Ob stoletnici zopetnega združenja Kranjske z Avstrijo«.

** C. kr. državna realka v Idriji je ob sklepu šolskega leta izdala izvestje: Spisa sta dva: »Spominski list« dr. Beuka

opozarja na 100letnico, ki bo prihodnjega 2. oktobra, kar je nehala francoska oblast v Ljubljani. »Pragmatična sankcija« je govor, ki ga je imel prof. dr. M. Potočnik ob njeni 200letnici. Uspeh pouka je bil sledeči: Odlično usposobljenih je bilo 5 dijakov, sposobnih z dobrim uspehom 107 + 4, v obče sposobnih 13 + 1, nesposobnih z nezadostnim uspehom 14 + 2, neklasifikovan je ostal 1, ponavljajni izpit ima 10 dijakov in dodatni izpit 1. Vseh dijakov je bilo na realki 151 + 7, v pripravljajnici pa je bilo 23 učencev, ki so vsi sposobni z dobrim uspehom. Ustni zrelostni izpit se začne dne 12. julija.

** Na c. kr. cesarja Franca Jožea gimnaziji v Kranju se je šolsko leto sklenilo v soboto, dne 5. t. m. Zavod je obiskovalo 307 učencev, 1 privatist in 23 učenk, po večini iz Kranjske. Po jeziku so bili razen pet Nemcev in 1 Čeha vsi Slovenci, po veri so bili vsi katoličani. Za vstop v višji razred je z odliko sposobnih 34 učencev in 5 učenk, sposobnih z dobrim uspehom 182 učencev in 15 učenk, vobče sposobnih 16 učencev in 1 učenka, nesposobnih 42 učencev, 1 učenka in 1 privatist, ponavljajna izkušnja se je dovolila 33 učencem in 1 učenki. Splošen uspeh je zadovoljiv. V izveščju je pričel prof. Komatar razpravo: »Kranjski mestni arhiv«; v prvem oddelku podaja zanimivo zgodovino kranjskega mestnega arhiva, v drugem oddelku objavlja listine iz tega arhiva. Maturitetni izpit se je začel v četrtek, 10. t. m.

** Na gimnaziji v Gorici je bilo koncem preteklega šolskega leta 981 učencev: Slovencev 482, Lahov 438, Nemcev 56! Odličnjakov je bilo 130, sposobnost jih je dobilo 696, nesposobnih 112, ponavljajni izpit jih ima 33. — Letno poročilo prinaša sestavek dr. K. Ozvalda: Malce navodila za poučevanje po moji Psihologiji.

** Na gorški realki je bilo koncem leta 367 dijakov. Po narodnosti se dele: Slovenci 158, Italijani 120, Nemci 82, ostali so druge narodnosti. Odličnjakov je 11, sposobnih za višji razred 235, splošno sposobnih 34, ponavljajnih izpitov in neizprašanih 37, zdelalo jih ni 50.

** Slovenska nižja gimnazija v Celju. Izšlo je letno poročilo tega zavoda, iz katerega posnemamo: Na zavodu je bilo šest razredov, ker je prvi in drugi razred imel paralelko. Vseh učencev je bilo 182, med temi 5 dijakinj, vsega skupaj za 13 več kakor v prejšnjem letu. Učni uspeh je bil izredno ugoden. Prvi red jih je dobilo 160, to je 88%. Med temi je 33 odličnjakov. Nepovoljni uspeh ima 13 dijakov, ponavljajni izpit jih ima 9. Na zavodu je nastavljenih 9 učnih oseb: vodja, 6 stalnih in 2 nadomestna gimnazijska učitelja. Navzlic vsem najraznovrstnejšim neprijetnostim in neprilikam, ki jih ima ta zavod pretrpeti od domačih in tujih Nemcev, vendarle vedno bolj ugodno progneva. Zato je staršem, ki količkaj premorejo in imajo pridne in nadarjene fante, nujno svetovati, da jih pošljejo v latinsko šolo v Celje. Za sprejem sta določena dva obroka. Prvi je bil 5. julija, drugi je 16. septembra od 8. do 10. ure predpoldne. Kakor slišimo, je bilo že pri prvem sprejemu v juliju sprejetih za prvi razred okoli 40 učencev.

** Letno poročilo državne gimnazije v Mariboru pričuje spis dr. Antona Medveda: »Das Edikt von Mailand und seine Bedeutung«. Koncem šolskega leta je bilo na gimnaziji 595 dijakov, od teh Slovencev 365, Nemcev 230. Z odliko je dovršilo šolsko leto 70 dijakov, z dobrim uspehom 393, v obče sposobnih 30, nesposobnih 65, dovoljenje za ponavljajni izpit ima 26, neizprašanih je ostalo 11 dijakov.

Politiški pregled.

* Nemci žele spravo z Jugoslavani. Nemški glasovi za spravo z Jugoslavani se množe. Do zdaj so zastopali to stališče le redki nemški politiki, med njimi v prvi vrsti koroški nemški poslanec Dobernig in štajerski poslanec vitez Pantz. V zadnjem času pa je številno pritrženje sprave med nemškimi politiki naraslo. Tako je izjavil te dni neki nemški graški list, da se začno pravna pogajanja z Jugoslavani že to jesen. Za podlago tem pogajanjem bo baje služilo Nemcem znano stališče Dobernigovo, ki bi rad Jugoslovane oslabil s tem, da se razdele na posamezne dežele nekako tako, kakor smo razkosani Slovenci. Ne verjamemo, da bo iz te moke kaj kruha. Vsekakor pa se vidi, da se Nemci boje Jugoslovancev.

* Štajerski deželni zbor. Vlada si prizadeva še vedno, da spravi deželni zbor štajerski do rednega dela, ki ga ovirajo klerikalni slovenski poslanci z obstrukcijo. Zato se skliče v jeseni še enkrat deželni zbor, da se pokaže, je li sporazum med brezobzirno nemško večino in med delozavirajočo slovensko manjšino mogoč.

* Moravski deželni zbor. Pri minulih volitvah je zadel moravske klerikalce občuten poraz, ker so izgubili precej mandator, katere so večinoma pridobili češki agrarci. Ti bodo tvorili v novem deželnem zboru najmočnejšo stranko, ki bo prevzela z drugimi naprednimi češkimi elementi vodilno politiko na Moravskem. Bodo li imeli Čehi v moravskem deželnem zboru zanesljivo večino, zavisi od socialističnih poslancev.

Učiteljski vestnik.

V pripravljajnem tečaju moškega učiteljskega v Ljubljani je bilo koncem šolskega leta med 36 gojenci sposobnih za I. letnik učiteljskega 29, nesposobnih 7. V prvih treh letnikih moškega učiteljskega je od 69 gojencev izvršil nauke 1 z odličnim, 8 z nezadostnim uspehom, 8 jih ima ponavljajni izpit iz enega predmeta v začetku prihodnjega šolskega leta. — Gojenk je bilo na ženskem učiteljskem v prvih treh letnikih 123, med njimi 19 odličnjakinj, 5 gojenk je dobilo ponavljajni izpit iz enega predmeta v začetku prihodnjega šolskega leta. — Za zrelostni izpit se je javilo na moškem učiteljskem 22 gojencev, na ženskem učiteljskem 42 gojenk in 1 privatistinja. Zrelostni izpiti so se začeli v ponedeljek, 7. julija.

Izredno ugoden uspeh. V dobi od 30. junija do 5. julija t. l. se je vršila na c. kr. ženskem učiteljskem v Celovcu matura, ki jo je delalo 54 rednih gojenk in 3 ekster-nistke. Od teh je napravilo 42 gojenk maturo z odliko, torej nad 80%.

Na ženskem učiteljskem v Gorici je priredil prof. Gwaiz risarsko razstavo najlepših risb svojih učenk, ki dela res vso čast vrlemu požrtvovalnemu strokovnjaku-učitelju in pridnim učenkam. V eni sobi je razobesil tudi slike svojih učencev z državne gimnazije, ki pričajo o lepih njegovih učnih uspehih. Tudi razstavljena ženska ročna dela so ponos pridnim učiteljskim gojenkam in njih spretnim učiteljicam. Samo opozarjamo na to, da se pri tem nauku naših deklet ne sme pozabiti na raztrgane hlače in krpanje običke našega kmetiškega ljudstva. Sicer pa čast — komur čast.

Kranjske vesti.

—r— Nadzorni Štrukelj na delu. Dne 10. t. m. ima glasom »Slovenca« Slomškarija v Novem mestu svoje zborovanje. Kraja in ure zborovanja niso nič naznanili. Politiški priganjač Štrukelj že brusi nož in gorje vam, napredni kolegi, tam doli ob leni Krki! Na zborovanje so povabili Štrukljevega pobratima — Polaka — il s' imazine etre un grand savant — ki ga opozarjamo že sedaj, naj svoje učeno predavanje objavi, da mu povemo, od kje ga je preplonkal. Tako je Štrukelj pričel svoje poslaništvu z vztrajnim delom in kavalirskim preziranjem popolnoma v smislu navodil, ki jih je dobil od zgoraj. Če bo to šolstvu v korist jako dyomimo.

G. V. Zaletel, učitelj v Postojni, je napravil na dunajski univerzi z odliko izpit iz telovadbe za srednje šole in učiteljskega. Čestitamo!

Štajerske vesti.

—š— Društvo »Selbsthilfe der Lehrerschaft Steiermarks«. Odbor razglašaja: Dne 25. junija t. l. je umrla članica Marija Sacklova. Na podlagi § 3. a) društvenih pravil je treba plačati po 2 K za ta 113. smrtni slučaj, ki je v tekočem letu 5. — V marcu razglašene 3 smrtne slučaje (109 do 111), deloma tudi 112. v juniju je mogoč članov prezrlo in še ni vposlalo določenih zneskov. Vsa vplačila se morajo zanesljivo doposlati vplek enega meseca.

—š— Uradna učiteljska konferenca za celjski okraj* se je vršila dne 5. t. m. v celjski okoliški šoli. Predsedoval je okr.

* Želimo si poročil o vseh okrajnih učit. konferencah. Da taka poročila dobimo, bi naj poskrbeli tovariši društveni predsedniki. Ured.

šol. nadzornik g. J. Supanek, ki je imenoval za svojega namestnika tov. Brinarja, za zapisničarico sta pa bili izvoljeni gospodični Fišer in Lorber. Kot gost sta bila najzvoča g. ravnatelj Schreiner in njegova gdč hčerka. Ker je nekaj članov svojo odsotnost opravičilo z boleznijo, je predsednik opozoril, da bo v bodoče v takih slučajih od vsakogar zahteval, da se izkaže z zdravniškim izpričevalom. — Predsednik je tudi prečital resolucijo, katero stavijo v prilog uravnave učiteljskih plač vsi okr. šol. nadzorniki na deželni zbor, v imenu konference se je pa izročila tozadevna resolucija na c. kr. deželni šolski svet g. predsedniku, ki je obljubil, da jo bo pripročljivo predložil na pristojno oblast. — Poročila gospoda nadzornika o stanju tuokrajnega šolstva, o novih učnih načrtih, o metodi posameznih učnih predmetov itd. so bila obširna, temeljita in zanimiva. O vprašanju »Kako je mladino navajati, da bo tudi po izstopu šole rada in s pridom čitala?« je referiral naduč. Černež. Svoj izborni referat naj bi objavil. To ga prosimo tem potom. Več točk Černeževega referata je gospod ravnatelj Schreiner obširno izpopolnjeval in pojasnjeval. Meni je posebno ugajalo, da je tako toplo priporočal domače knjižnice. Naglašal je tudi, da bi učiteljstvo v smislu modernih zahtev po delovni šoli otroke vadilo v vezanju knjig. V to svrhu naj bi se učitelji najprej sami učili v vezanju pri učiteljskih zborovanjih! (Oprosite, gospod ravnatelj, po mojem mnenju bi bilo pač najbolje, da nam izučene knjigovezce pošiljate že kar z učiteljska.) — Dodatno k tej točki dnevnega reda je tov. Slanc predlagal, da se naj uvede Krulčeva »Moja prva čitanka«. K besedi se je oglasil zopet g. ravnatelj Schreiner, ki je naglašal, da je Majcnova začetnica za nič, Widrova je prav dobra, a slike so za nič, Krulčeva pa ima izborne slike, a nje prvi del ne ugaja. Ker se pa da prvi del te začetnice preurediti in ker se bo lahko razširila tako da se bi naslanjala na tridnelno izdajo njegovih (Schreinerjevih) čitank, česar pa pri Widrovi ni pričakovati, zagovarja gospod ravnatelj Slančev predlog. Za predlog govori tudi gospod nadzornik. Gospod ravnatelj tudi pripomni, da se Majcnova začetnica ne bo več tiskala. Brinar naglašal, da se sicer klanja avtoriteti gospoda ravnatelja, vendar pa misli, da se naj ne prenaglamo. Učiteljstvu naj se da prilika, da obe novi začetnici, katerih še mnogo ni niti videlo, v svoji organizaciji presoja in si tako napravi lastno sodbo o njih. Za to predlaga, da se o uvedbi kake nove začetnice v tej konferenci še ne sklepa. Pri glasovanju je gospod nadzornik konstatiral, da je Brinarjev predlog propadel. S šol. letom 1913/14. se mora tedaj v celjskem okraju uvesti Krulčeva »Moja prva čitanka«!! (Škoda za Brinarjev predlog!) — Ura je bila že blizu poldneva. Zato je moral nadučitelj Petriček, žal, hiteti s svojim izbornim na podlagi mnogoletne prakse sestavljenim poročilom o vprašanju »Kaj in kako naj se riše s seštilom in ravnilom s posebnim ozirom na potrebe vsakdanjega življenja?« Pojasnjeval je risbe, ki jih je že poprej šapirografirane razposlal na vse šole in dajal dragocene praktične migljaje. Debata, ki je obetala postati kaj zanimiva, se je morala radi pozne ure krajšati; zato je naduč. Brinar izrazil željo, da bi se pri društvenih zborovanjih nadaljevala. Zanimivo je, da se je izmed tez sprejela tudi ta, da gre projekcijskemu risanju v ljudski šoli prednost pred prostoročnim. (Vkljub temu se jaz bojim, da šestilo še ne dobi tako kmalu splošne domovinske pravice v ljudski šoli.) Tov. Petriček je tudi najtopleje priporočal Humkovo »Merstvo«, ki naj bi ne manjkalo na nobeni šoli. (A. Humek mi je pa pravil, da mu je mnogo šol, posebno pa kranjskih, njegovo knjigo vrnilo.) Žalostno! — V stalni konferenčni odbor so bili izvoljeni tov. Čulek, Eksl, Krajnc, in Pristovšek. Ta odbor opravlja tudi okr. učit. knjižnico. V odbor za šolske vrste so bili izvoljeni tov. Černež, Kvac, Sivka, Slanc in Wudler. — Konferenca se je morala nategniti na celih 5. in pol ure. Na koncu konference smo prejeli nakaznice za diete. Kakor mrzel curek je vplivalo name, ko sem prečital, da se mi je borih 4 K 40 v priškrnilo na 3 K 90 v. Rajše nič kot to! — Fr. Brinar.

Goriške vesti.

—g— **Rozina. Finžgar.** Porotnikom so bila stavljena štiri glavna vprašanja, in sicer dve glede Finžgarja in dve glede Rozine. — Prvo glavno vprašanje: Je li France Finžgar kriv, da je od leta 1905. do 31. julija 1912. kot c. kr. okr. šolski nadzornik, torej kot državni uradnik, zaupano mu oblast v namenu okr. šolskemu svetu škodo storiti, na ta način zlorabil, da je pri davkarjih v Gorici sebi ali okr. šolskemu svetu spodaj označene svote nakazal, do-

tične pobotnice spisal in podpisal ter dvignjene zneske okr. šol. svetu odtegnil ter s tem zakrivil hudodelstvo zlorabe uradne oblasti po § 101 k. z. — Pod tem vprašanjem je navedenih 46 točk v skupnih zneskih za zgradbe novih šol 22.347 K 60 vin., za poprave 6018 K 20 vin., za učne pripomočke 331 K, za posojila 3345 K, za naročnine listov in tiskovin 768 K 86 vin. Skupaj 33.360 K 66 vin. — Drugo glavno vprašanje: Je li F. Finžgar kriv, da je spodaj označene zneske, ki so mu bili zaupani v sled njegovega javnega urada, pridržal ter s tem zakrivil hudodelstvo uradnega poverjenja v zmislu § 182. k. z. Pod tem vprašanjem so označene tri točke v skupnem znesku 5968 K 78 vin. — Glede Rozine: Prvo glavno vprašanje: Je li Rozina kriv, da je izdajal davkarjih v Gorici neopravičena nakazila ter na njih nadzornikov podpis ponaredil, da je nato sestavil pobotice ter na njih ponaredil podpis strank, katerim je denar neopravičeno nakazal in vse zneske na davkarjih dvignil ter pridržal. Da je torej na ta način ponaredil jave listine, naredil kriva privatna pisma in s tem zakrivil hudodelstvo goljufije po §§ 197., 199. a, 201. a, 203. k. z. Navedenih je 38 točk v skupnih zneskih za gradbe novih šol 5082 K 80 vin., poprave 14.977 K 4 vin., učne pripomočke 530 K 42 vin., posojila 1066 K 6 vin., naročnine listov in tiskovin 1106 K, šolsko opravilo 825 K, razne naslove 21 K, Skupaj 23.608 K 42 vin. — Drugo glavno vprašanje: Je li K. Rozina kriv, da si je dne 30. avgusta 1912 v Gorici pridržal znesek 500 K, ki mu je bil zaupan po njegovem javnem uradu, ter na ta način zakrivil hudodelstvo uradnega poverjenja po § 181. k. z. — Porotniki izrečejo po enournem posvetovanju sledeči pravorek: Finžgar: prvo glavno vprašanje 12 ne; drugo glavno vprašanje 8 ne, 4 da. — Rozina: prvo glavno vprašanje 10 ne, 2 da; drugo glavno vprašanje 4 ne, 8 da. — Zaradi tega pravoreka je sodni dvor izrekel oprostilno razsodbo za profesorja Finžgarja; Karla Rozino pa obsodil na osem mesecev težke ječe. Preiskovalni zapor se mu vsteje. — Oproščeno prof. Finžgarja so sprejeli z velikim odobravanjem.

—g— **Iz šolske službe.** Suptentinja na učiteljsku v Gorici Lasciac je imenovana za provizorično glavno učiteljico na tem zavodu.

—g— **Knezoškofijski zavod v Gorici,** ki je pod vodstvom oo. Jezusove družbe avstrijske redovne pokrajine, otvori za šolsko leto 1913/14 pripravnico za gimnazijo. Snuje se tudi zasebna gimnazija, katere prvi razred se odpre že najbrže jeseni 1914.

—g— **Smrtna kosa.** V nedeljo popoldne je umrla v Gorici v Židovski ulici gospodična Natalija Mlekuševa, učiteljica, v starosti 25 let. Nit mladega življenja ji je je pretrgala učiteljska bolezen — sušica. Naj v miru počiva!

—g— **Velik prijatelj ljudske šole je »Novi čas«.** — Ni še dolgo, ko je pisal, da bi bilo treba na Tolminskem nekaj šol zapreti. V današnjih časih priti s tako zahtevo na dan! Kaj takega more izustiti le velik sovražnik ljudstva! Ljudstvo potrebuje šol in izobrazbe; le šolano ljudstvo kaj velja, drugače mu zapovedujejo vedno tujci. Ali nešolano ljudstvo se da imenito izrabljati v izvestne namene, take, kakršne ima list, ki nosi po krivem ime »Novi čas«. — Če bi prodira v Gorah novostrujska kandidata vikar Abram in šebreljski župan Rejec, pa v splošni kuriji voditelj nove struje dr. Breclji, bi stavili ti v deželnem zboru predlog, da naj se zapre toliko in toliko ljudskih šol na Tolminskem. Ti so pravi dobrotniki ljudstva, ti mu hočejo dobro; torej volilci v Gorah, te može volite v deželni zbor! . . .

—g— **Poročilo o okrajni učiteljski konferenci v Gorici** ne govori nič o lepem predlogu učitelja Bajiča, ki se je glasil: Za vse šole goriškega okraja naj se naroče »Salezijanska poročila iz Turina«. Za poč! Je li mogoča še večja neumnost pod solncem? Vsako leto skrbi za humoristične opomnje ta čudni možakar in le previdnosti predsednikov in potrpežljivosti učiteljskega se mora zahvaliti, da ni ničesar skupil pri tem neverjetnem predlogu. Tudi z drugimi verskimi opomnjami hoče izzvati polemiko, a z vsem zbuja le pomilovalen nasmeh. V »Eдинosti« smo brali o nekih slavospevih, ki so bili jako neumestni, a kaj hočemo: konvencionalna laž je vendarle dopustna! Pokadilo se je učitelju in duhovniku kot pionirjem prosvete, a tudi to je le konvencionalna laž, ako ni privrel ta poklon iz resnično za blagor učiteljstva plamtečega srca. Počakajmo na defanjo, ker potem bodo najlepše dokazane trditve, da imajo za šolstvo in učiteljstvo čuteče srce. Upajmo, da postanejo te besede zlate resnice, ne pa konvencionalne laži!

—g— **Iz seje ožjega in pomnoženega c. kr. okr. šol. sveta tolminskega:** Andreju Benu se dovoli enoletni brezplačni dopust v svrhu nadaljevanja študij. Matilda

Bolter se stalno vpokoji. Za nadučitelje se predlagajo: za Cerkno Gruntar Anton, za Podbrdo Mahnič Ivan, za Sedlo Fajgelj Rafael, za Bovec Kenda Matija; stalnim učiteljem v Bovcu se predlaga Adolf Klavora, Stalnim učiteljem-voditeljem na enorazrednicah se predlagajo: za Planina Črnigoi Alojzij, za Jagoršče-Krnice Trdan Stanko, za Ravne Zahriž Jug, za Temljine Loize Andrejčič, za Borjano Velikonja, za Vrsno-Krn Černe Blaž, za Nemškirot Perko Rudolf, za Podbela Trebše Rihard; stalnim učiteljicam se predlagajo: za Tolmin Pavliček Berta, za Bovec Miklavčič Olga, za Srpenco Čičigoi Marija in za Čezsočo Pleško Marija. R.

Istrske vesti.

—i— **Pravico javnosti** je dobila občinska realna gimnazija v Voloskem-Opatiji. To pravico uživajo sedaj vsi razredi do četrtega. Istotako je zavod tudi deležen reciprocitete, to je, z njega lahko prehajajo dijaki na vsak drugi enak zavod in narobe.

—i— **Za »Slovensko Šolsko Matico«** naj blagovolijo cenjeni naročniki koprškega okraja poslati nemudoma članarino poverjeniku tov. Fr. Venturiniju, nadučitelju v Borštu, a za voloski kraj pospici T. Sikošek, čiteljici v Hrpeleje. Naj ne bo slovenskega učitelja in slovenske učiteljice brez teh koristnih knjig!

Obrtno šolstvo.

Sklep šolskega leta na obrtni nadaljevalni šoli v Solkanu. Na obrtni nadaljevalni šoli v Solkanu se je končalo šolsko leto 29. junija. Sklepne slovesnosti so se udeležili kot člani šolskega odbora: župan Josip Vuga, šolski ravnatelj T. Jug, c. kr. okr. šol. nadzornik dr. Josip Pavlin, koncipist trgovske in obrtne zbornice dr. Anton Grusovin, mizarski mojster Anton Makuc in šolski vodja Fr. Bajt. Navzoče je bilo učiteljstvo domače obrtne in ljudske šole, mnogo občinskih starejšin, obrtnih mojstrov, več gospodarjev in članov odličnih družin in mnogo drugega občinstva. — Iz poročila šolskega vodje se naznanjajo sledeči važnejši podatki: Šolsko leto je trajalo 8 mesecev. Šola je dvorazredna, a oba razreda imata paralelko. Ustanovljena je bila l. 1909. Vzdržujejo jo deželni zalog, država, c. kr. okr. šolski zalog, občina Solkanska in Trgovska in obrtna zbornica. — Poučevalo se je v vsakem razredu po 8, skupaj 32 ur na teden. Učni predmeti so bili: geometrija in projekcijski nauk, geometrično in projekcijsko risanje, prostoročno risanje, strokovno risanje, obrtno spiseje v zvezi

z občimi obrtnimi predpisi in najvažnejše, kako se varuje in ohranjuje zdravje. — V začetku leta je bilo 118, konec leta pa 91 učencev v dobi od 14 do 18 let. — Povprečno je bilo pri pouku vsak učni dan navzočih 85%. — Učni smoter jih je doseglo 87, zaostali so pa 4. — Kot premije so se delile hranilnične knjižice na zneske od 5 do 10 K, ki so vinkulirani do 20. starostnega leta, v skupnem znesku 150 K. — Obdarovanih je bilo 21 vajencev. — Po narodnosti so bili razen enega vajenca vsi Slovenci. Mizarskih vajencev je bilo 80, ključavničarskih in kovaških 8, krojaških 3. — Poučevalo se 4 učne osebe, in sicer: šolski vodja Fr. Bajt, strokovni mizarski risar Fr. Scherzer, Alb. Stritar in Em. Zorn, vsak po 8 ur na teden. Pouk je bil reden in točen in šolski obisk boljši od prejšnjih let. — Po slovesnem sklepu šolskega leta, ki se je vršil v navadnem redu kakor na drugih obrtnih šolah, je bila otvorjena razstava medletnih izdelkov, ki je ostala odprta do pol 5. popoldne. — Razstavo je prišlo ogledat mnogo občinstva, ki se je prepričalo, da je šola dosegla lepe uspehe. — Novo šolsko leto se prične 3. novembra.

Učitelji, ki se udeležijo trgovskega tečaja na obrtni šoli, dobijo lahko hrano in stanovanje pri tovarišu Janku Likarju. Zglasiti se je v Učiteljski tiskarni.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani. registrovana zadruga s omejenim jamstvom.

Promet do konca junija K 85.588.26.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2 2.—1/2 3. popoldne in vsako soboto od 6.—7. zvečer.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znakah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Špan Josipina, učiteljeva soproga v Slov. Bistrici 66 priporoča

svojo trgovino

s pravimi švicarskimi vezennami, ter s prečistimi in pričetimi ročnimi dell za šolo in dom. Vzorci so na razpolago.

Z odličnim spoštovanjem!

Josipina Špan.

C. kr. priv.

občna zavarovalnica

Assicurazioni Generali v Trstu

Ustanovljena leta 1831. — Jamstveni zakladi znašajo nad 434 milijonov kron.

Poslovni izkaz zavarovalnega oddelka za življenje.

	meseca junija 1913	od januarija 1913
Vložilo se je ponudb za zavarovano vsoto	1843	10769
Izgotovljenih polic je bilo	K 15,531.496-13	K 95,310.802-20
za zavarovano vsoto	1476	8164
Nazanjene škode znašajo	K 12,490.096-87	K 73,484.649-39
	K 1,057.040-13	K 6,275.097-21

Vsaki dan

otrdi to prepričanje:

nežno vonjavo, istotako fini okus, — polno zlatorujavo barvo da naši kavi edino le dobroznani, izkušeni zagrebški

„kavin pridatek pravi : Franck :“ s tovarniško znamko „kavin mlinček“.

emp 126/25.644